

LOO PLAN

voor bos, natuur en landschap

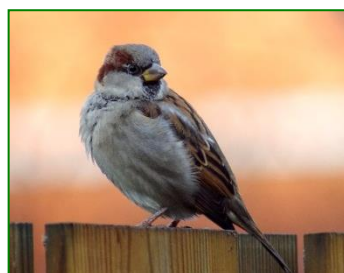
WET NATUURBESCHERMING

HALL

Domineeskamp

*Nader onderzoek naar de aanwezigheid van
gierzwaluw, huismus en vleermuizen*

COLOFON

OPDRACHT

Nader onderzoek Wet natuurbescherming Hall
Complex 1401/1402 Domineeskamp

OPDRACHTGEVER

Veluwonen
Postbus 72
6960 AB Eerbeek

OPDRACHTNEMER

LOO PLAN, voor bos, natuur en landschap
Diepesteeg 4
6994 CD De Steeg
tel.: 026 – 351 41 74
info@looplan.nl
www.looplan.nl

Uw kenmerk : mondeling / telefonisch verzoek

Ons kenmerk : 2018-100363-846
Datum : 27-11-2018

Contactpersoon : R. Alkema

Contactpersoon : Bart Wouters
Medewerking van : Steven van Kasteel
Vormgeving : Marianne Mooij

© Loo Plan B.V. Dit rapport is vervaardigd op verzoek van en is eigendom van opdrachtgever.
Loo Plan is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade voortvloeiende uit toepassingen
van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Loo Plan.
De opdrachtgever vrijwaart Loo Plan voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

BEVINDINGEN		
1	INLEIDING	5
1.1	DOEL VAN HET ONDERZOEK	5
1.2	LOCATIE	6
2	INVENTARISATIE	7
2.1	GESCHIKTHEID MEDEWERKERS	7
2.2	GEBIEDSBESCHERMING	7
2.3	VLEERMUIZEN	8
2.3.1	METHODE	8
2.3.2	INVENTARISATIEDATA	9
2.4	HUISMUS	9
2.4.1	METHODE	9
2.4.2	INVENTARISATIEDATA	10
2.5	GIERZWALUW	10
2.5.1	METHODE	10
2.5.2	INVENTARISATIEDATA	11
2.6	VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE	11
3	RESULTATEN	12
3.1	GEBIEDSBESCHERMING	12
3.2	OMGEVINGSCHECK	12
3.3	FOERAGEERGEBIEDEN, MIGRATIE- EN VLEGROUTES	13
3.4	VLEERMUIZEN	13
3.4.1	ALGEMEEN	13
3.4.2	VERBLIJFPLAATSEN	14
3.5	HUISMUS	15
3.5.1	ALGEMEEN	15
3.5.2	NESTEN	16
3.6	GIERZWALUW	16
3.6.1	ALGEMEEN	16
3.6.2	NESTEN	16
3.7	OVERIGE GROEPEN	17
3.7.1	HUISZWALUW EN SPREEUW	17
3.7.2	SPREEUW	17
3.7.3	ALGEMENE BROEDVOGELS	17
4	UITGEBREIDE CONCLUSIE	20
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	20
4.2	VLEERMUIZEN	20
4.3	HUISMUS	21
4.4	GIERZWALUW	21
4.5	OVERIGE GROEPEN	21
4.5.1	HUISZWALUW	21
4.5.2	ALGEMENE BROEDVOGELS	21

ACHTERGRONDINFORMATIE

BIJLAGEN

1	DEELGEBIEDEN	26
2	WAARNEMINGEN	27
3	BOUWJAREN PROJECTWONINGEN E.O.	28
4	ENERGIELABEL	29
5	WETTELIJK KADER ALGEMEEN	30

Bevindingen

In onderstaande tabel staat beknopt beschreven wat de bevindingen zijn van het nader onderzoek en welke vervolgactie genomen dient te worden. Een uitgebreide conclusie vindt u in hoofdstuk 4.

Beschermde soorten	Conclusie					Vervolgactie
Huismus	9 nesten					Ontheffing aanvragen 18 alternatieve verblijfplaatsen nodig
Gierzwaluw	1 nest					Ontheffing aanvragen 5 alternatieve verblijfplaatsen
Vleermuizen		type verblijfplaats en aantal				Ontheffing aanvragen
	soort	kraam	zomer	paar	winter	
	gewone dwergvleermuis	1	2	2	-	20 alternatieve verblijfplaatsen
Huiszwaluw	12 nesten					Ontheffing aanvragen Alternatieve verblijfplaatsen realiseren
Overig	Spreeuw (1 nest). Algemene broedvogels in tuinen, nestkasten of schoorstenen (kauwtjes).					Indien bij in gebruik zijnde nesten gewerkt moet worden: Werken onder stringente voorwaarden (zie § 4.5)

1 Inleiding

Woningcorporatie Veluwonen heeft in Hall een aantal woningen in eigendom. In het Energieakkoord zijn stevige ambities opgenomen voor het energiezuiniger maken van woningen. Veluwonen realiseert deze ambities en probeert ze te combineren met groot onderhoud en sloop/nieuwbouw. Voor de Domineeskamp in Hall (figuur 1) staat voor complex 1402 (Domineeskamp 30, 32, 34, 38 en 40) in 2019 groot onderhoud¹ geprogrammeerd, complex 1401 (Domineeskamp 1, 3, 5 en 7) zal in 2020 gesloopt worden waarna hier nieuwbouw staat gepland.

Op locatie is geen quickscan uitgevoerd voorafgaand aan het nader onderzoek omdat in de ruime omgeving van het huidige projectgebied:

- door Loo Plan al veel ander onderzoek is uitgevoerd waardoor een goed beeld is ontstaan van de ecologische potenties;
- de huizen een vergelijkbare bouwstijl, bouwperiode en energielabel hebben.

Vanwege die redenen kan op voorhand niet uitgesloten worden of de woningen in beide complexen vaste verblijfplaatsen van de beschermde soorten bevatten. Door de bouwstijl en de ligging van de projectlocatie (lees ecologische potenties) is het noodzakelijk nader onderzoek uit te voeren naar de gierzwaluw, huismus en gebouwbewonende vleermuizen. Ook de steenmarter komt in de omgeving van het projectgebied voor. Omdat er echter geen meldingen van overlast aanwezig zijn in de desbetreffende huizen, wordt een vaste verblijfplaats uitgesloten en is nader onderzoek naar de soort niet noodzakelijk.

De aanwezigheid van deze soort(groep)en is onderzocht en getoetst aan de Wet natuurbescherming (bijlage 5).

Dit rapport presenteert de resultaten van het nader onderzoek.

1.1 Doel van het onderzoek

Het onderzoek kent de volgende doelstellingen:

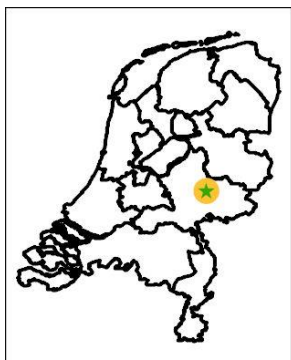
1. Vaststellen aanwezigheid in het gebied en functie van het gebied voor vleermuizen.
2. Vaststellen van de aanwezigheid van jaar rond beschermde nesten van huismus.
3. Vaststellen van de aanwezigheid van jaar rond beschermde nesten van gierzwaluw.
4. Effectbeoordeling van de voorgenomen werkzaamheden op de onder 1, 2 en 3 onderzochte soortgroepen.
5. Zijn er negatieve effecten in het kader van gebiedsbescherming (Natuur netwerk Nederland (NNN), Natura 2000-gebieden) te verwachten bij dit initiatief?

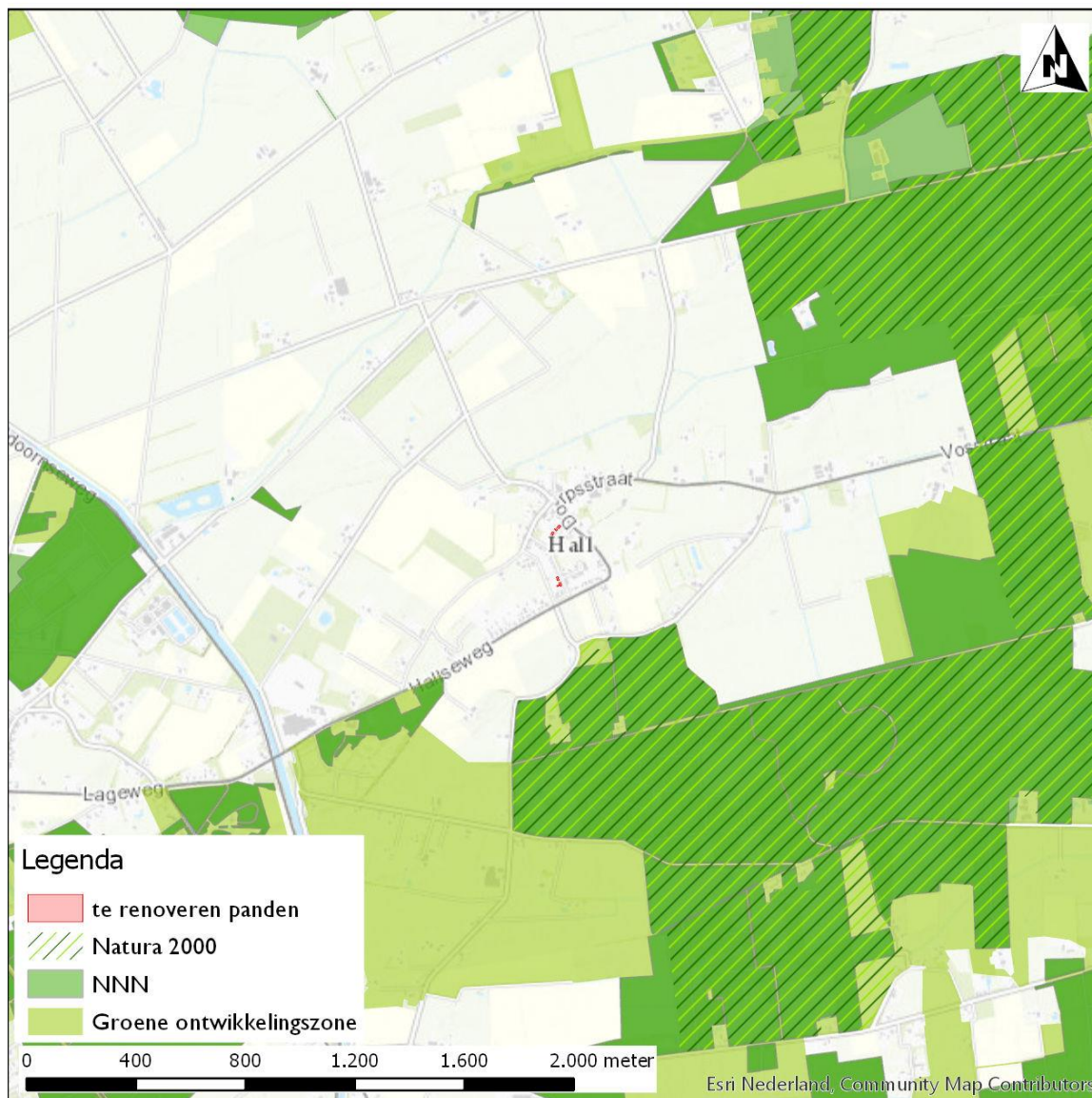
¹ In de rapportage wordt gesproken over groot onderhoud, hieronder wordt ook renovatie en planmatig onderhoud verstaan.

1.2 Locatie

Projectnaam	Hall
Naam opdrachtgever	Veluwonen Postbus 72 6960 AB Eerbeek
Adres(sen)	Domineeskamp 1, 3, 5, 7, 30, 32, 34, 38 en 40
Complex	Complex 1401 en 1402

Figuur 1 Ligging onderzoeksgebied in de omgeving en ten opzichte van beschermde natuurgebieden.

2 Inventarisatie

2.1 Geschiktheid medewerkers

De personen die de inventarisaties uitgevoerd of verwerkt hebben, zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen verrichte werkzaamheden¹.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Loo Plan. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Loo Plan is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

2.2 Gebiedsbescherming

De bescherming van Natura 2000-gebieden valt onder de Wet natuurbescherming. Met betrekking tot de Natura 2000-gebieden zijn de wettelijke verplichtingen om te voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen voor habitats en soorten beschreven in de Natura 2000-beheerplannen.

Via de Nota Ruimte is het toetsingskader voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) geregeld.

De ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland is in figuur 1 weergegeven. Er wordt een inschatting gemaakt of de voorgenomen ingreep mogelijk een negatieve effect kan hebben op de beschermde natuurwaarden. Voor deze bepaling wordt de effectenindicator geraadpleegd (lit. **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

In of nabij de Natura 2000-gebieden wordt gekeken of er mogelijk effecten te verwachten zijn en dus de noodzaak voor een 'voortoets' bestaat.

Voor de gronden in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (Gelderland)) wordt beoordeeld of de voorgenomen werkzaamheden invloed hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken. Voor plannen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland dient het 'nee, tenzij ...'-toetsingskader doorlopen te worden.

---

¹ Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:
op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
en/of op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
en/of als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, KON, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied)
en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

2.3 Vleermuizen

2.3.1 Methode

Vleermuizen maken op diverse wijzen gebruik van het landschap. De volgende functies kunnen in bomen, gebouwen en aangrenzende groenstructuren aanwezig zijn:

- Zomerverblijfplaats
- Kraamverblijfplaats
- Paarverblijfplaats
- Winterverblijfplaats
- Foerageergebied

Om deze functies allemaal in beeld te kunnen brengen, moet in verschillende seizoenen onderzoek plaatsvinden. Dit is vastgelegd in het Vleermuisprotocol 2017, opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) in samenwerking met het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdierverseniging (lit. 4). Het onderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017.

Voor het in beeld brengen van de zomer- en kraamverblijfplaatsen zijn twee deelgebieden onderscheiden (bijlage 1). Per deelgebied zijn, conform het Vleermuisprotocol 2017, minimaal 5 onderzoeksronden uitgevoerd.

Op basis van een analyse van Batloggerbestanden uit 2016 met meer dan 25 deelgebieden met paarverblijven van ruige dwergvleermuizen blijken continue paarroepjes van de ruige dwergvleermuis pas optimaal 2 uur na zonsondergang te horen te zijn. Daarom wordt bij het najaarsonderzoek ervoor gekozen om maximaal twee van deze deelgebieden, die op elkaar aansluiten of op loopafstand liggen, tot één onderzoeksgebied te combineren. Het deelgebied wordt dan gedurende een langere tijd onderzocht (3 i.p.v. 2 uur). Op deze wijze worden zowel de vroege als iets later actieve dieren in goed in kaart gebracht.

De woningen zijn vanaf de openbare weg en de achterpaden geïnventariseerd. Het onderzoek vindt plaats met behulp van batdetectors die de, voor mensen onhoorbare, sonargeluiden omzetten naar klanken en ritmes die te interpreteren zijn tot op soortniveau van de vleermuizen.

Loo Plan werkt uitsluitend met het type batdetector 'Batlogger M'; in het najaar aangevuld met de ELEKON stereodetector waardoor de paarterritoria beter in beeld gebracht kunnen worden. Dit type batdetector wordt door de medewerker in de hand meegenomen door het gebied en heeft als voordeel dat deze veel gevoeliger is dan de vaak ingezette Pettersson D240X. Uit onderzoek (lit. 27) blijkt dat de Batlogger M op grotere afstand dan andere detectors signalen opvangt en een hogere gevoeligheid heeft. Daarnaast worden alle signalen over de volledige bandbreedte aan frequenties van de vleermuizen in Nederland gelijktijdig geregistreerd. Hiermee zijn dus gelijktijdig meerdere soorten waar te nemen die bij handmatig bediende batdetectors grote kans hebben gemist te worden. Als laatste biedt het feit dat alle vleermuisgeluiden opgenomen en met GPS vastgelegd

worden een betrouwbare en controleerbare dataset (hiermee wordt ruim voldaan aan de eisen uit het Vleermuisprotocol ten aanzien van 'geluidsoptnamen').

Alle waarneming worden met het softwareprogramma Batexplorer geanalyseerd waardoor ook de zwakke signalen, die wellicht in het veld gemist zijn of waarvan de soort niet bepaald kon worden, in een latere fase kunnen worden geïnterpreteerd.

2.3.2 Inventarisatiedata

De inventarisatie heeft in 2017/2018 plaatsgevonden. In onderstaande tabel zijn de inventarisatiedata en omstandigheden opgenomen.

Datum bezoek	Tijdstip	Functie	Temperatuur °C	Wind Bft	Neerslag	Ecoloog	Deelgebied	Eerste vleermuis	Laatste vleermuis
05-06-2017	21:50-23:55	Zomer-/kraam-verblijfplaats	18-17	3	Droog	EL	Complex 1402	22:07	23:54
03-07-2018	21:55-00:00		23-18	1-2	Droog	PE	Complex 1402	22:16	23:58
04-07-2018	03:15-05:20		15-14	1-2	Droog	PE	Complex 1402	03:18	04:50
16-07-2018	21:45-23:50		24-19	0-1	Droog	PE	Complex 1402	22:05	23:49
28-05-2018	21:30-23:30		26-24	1-2	Droog	PE	Complex 1401	22:18	23:29
29-05-2018	03:20-05:30		19-18	2-3	Droog	PE	Complex 1401	03:20	04:57
17-07-2018	21:45-23:50		21-17	2-3	Droog	PE	Complex 1401	22:09	23:49
05-09-2017	22:05-01:10	Paar-/winter-verblijfplaats	20-19	2	Droog	EP	Complex 1401/1402	22:05	01:06
26-09-2017	20:55-23:55		15-13	1	Droog	EP	Complex 1401/1402	20:52	23:53

Tabel 1 Details inventarisatie vleermuizen /

Inventariseren EL: E.E. Loonen / EP: ing. E.R. Penninkhof, PE: P. Engeltjes MSc

2.4 Huismus

2.4.1 Methode

Alle objecten zijn (tenminste) tweemaal geïnventariseerd tussen 1 april en 20 juni conform het Kennisdocument huismus (lit. 18). Aanvullend hierop wordt huismusactiviteit geregistreerd die voorafgaand of tijdens het gierzwaluwonderzoek wordt waargenomen.

Naast dat naar de aanwezigheid van de vogels wordt gekeken, is het gedrag belangrijk. Zo wordt er o.a. gelet op baltsende mannetjes, territoriaal gedrag, de jongen en het transport van nestmateriaal of

voedsel. Alle gegevens worden geanalyseerd en enkel de locaties met nesten of nestindicerend gedrag zijn in de rapportage opgenomen.

2.4.2 Inventarisatiedata

De inventarisatie heeft in 2017/2018 plaatsgevonden. In onderstaande tabel zijn de inventarisatiedata en inventarisant opgenomen.

Datum bezoek	Inventarisant
09-05-2017	Ing. E.R. Penninkhof
06-05-2018	H.J. de Looff
06-06-2018	H.J. de Looff

Tabel 2 Details inventarisatie huismus / inventarisant

2.5 Gierzwaluw

2.5.1 Methode

Alle onderzoeksobjecten zijn drie keer onderzocht tussen 15 mei en 15 juli. Daarbij zijn de aanwezigheid en mogelijke nestplaatsen van gierzwaluwen geïnventariseerd volgens het Kennisdocument gierzwaluw (lit. 19).

De belangrijkste aanwijzing voor het lokaliseren is het laag overvliegen (gieren) in de nabijheid van gebouwen. Daarnaast is gericht naar nestplaatsen gezocht. Naast de waarnemingen uit de officiële gierzwaluwronden zijn waarnemingen van uitvliegende en invliegende gierzwaluwen tijdens het vleermuisonderzoek opgenomen. Dit geeft samen inzicht in het aantal verblijfplaatsen én waar in de gebouwen de dieren nestelen.

In 2016 is een landelijke ontheffing verstrekt aan Loo Plan voor het afspelen van geluid van laaggerende vogels, om zo het terugroepen vanuit het nest te stimuleren. Door het afspelen van dit geluid in de periode eind mei / begin juni is er een grote trefzekerheid dat in deze periode de gierzwaluw vrijwel altijd op het nest zit (mondeling mededeling de heer J. Kühnen, algemeen bestuurslid Vereniging Gierzwaluwbescherming Nederland).

Het afspelen van geluid is een hulpmiddel dat, naast de drie rondes die zijn voorgeschreven in het Kennisdocument, is toegepast. Soms is ook gebruikgemaakt van het afspelen van geluid als een invlieglocatie niet met zekerheid kon worden vastgesteld.

Voor het vaststellen van een verblijfplaats is het in- en uitvliegen of het terugroepen vanaf de nestlocatie de ultieme waarneming, maar vaker worden ook sporen van uitwerpselen of de aanwezigheid van nestmateriaal gebruikt om 'mogelijke' nesten vast te stellen.

2.5.2 Inventarisatiedata

De inventarisatie heeft in 2017/2018 plaatsgevonden. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd conform de criteria uit het Kennisdocument. In onderstaande tabel zijn de inventarisatiedata en inventarisant opgenomen.

Datum	Ecoloog ¹⁾	Start	Einde	Deelgebied
14-06-2017	NL	20:00	22:50	Complex 1401/1402
06-06-2018 *	HJL	12:00	13:00	Complex 1401/1402
13-6-2018	PE	20:30	22:00	Complex 1401/1402
03-07-2018	PE	20:30	22:00	Complex 1401/1402

Tabel 3 Details veldonderzoek gierzwaluw

Inventariseren: P. Engeltjes MSc / H.J. de Looft / N.E.A. Lucassen

*tijdens onderzoek huismus

2.6 Volledigheid inventarisatie

De inventarisaties passen binnen de criteria van het Vleermuisprotocol en de in de Kennisdocumenten opgenomen methoden.

Elke inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnamen. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die tijdens de inventarisatie niet waargenomen zijn, op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat met het volgen van de inventarisatieprotocollen gedaan is 'wat redelijkerwijs verwacht kan worden'. Als er aanleiding is om te veronderstellen dat de functies niet goed in beeld zijn gebracht met de voorgeschreven inspanning, worden aanvullende inventarisatierondes uitgevoerd. Hiermee is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht) van de Wet natuurbescherming.

3 Resultaten

In figuur 2 zijn de locaties met de aangetroffen verblijfplaatsen weergegeven. In bijlage 2 is een overzicht van de projectwoningen waar verblijfplaatsen zijn aangetroffen opgenomen.

3.1 Gebiedsbescherming

Het projectgebied ligt op enige afstand (onderstaande tabel) van zowel Natura 2000-gebied Landgoederen Brummen als van gebieden aangewezen binnen het Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelzone

Beschermde gebieden	Afstand
Natura 2000-gebied Landgoederen Brummen	250 m
Gelders natuurnetwerk en Groene Ontwikkelzone	250 m

3.2 Omgevingscheck

Het onderzoeksgebied ligt in de bebouwde kom van het dorp Hall (gemeente Brummen).

Uit de omgevingscheck blijkt dat veel woningen in de directe omgeving in ongeveer dezelfde periode zijn gebouwd (bijlage 3).

In grote lijnen geldt dat woningen die in een vergelijkbare periode zijn gebouwd dezelfde opbouw hebben en materiaaltoepassing (baksteen, pangedekt). Hierdoor is er vaak een grote overeenkomst in de vestigingsmogelijkheden voor beschermde soorten.

Uit de Energielabelatlas (bijlage 4) blijkt dat een deel van de gebouwen in de directe omgeving een lager energielabel hebben dan de projectwoningen. Deels zijn dit woningen waarvan het energielabel na toekenning van het aanvangslabel niet meer is bijgewerkt, en deels zijn dit nog ongeïsoleerde woningen.

3.3 Foerageergebieden, migratie- en vliegroutes

HUISMUSSEN

Huismussen foerageren in de directe omgeving van de nestplaats. Binnen een straal van circa 100 meter moeten alle noodzakelijke vereisten (water, zand, zaden, insecten, schuilgelegenheid en broedplekken) aanwezig zijn.

De huismus zal voornamelijk foerageren in het nabijgelegen openbaar groen en waar mogelijk in de tuintjes bij de huizen. Hiervan is een deel ongeschikt omdat ze (grotendeels) verhard of bebouwd zijn.

GIERZWALUW

Gierzwaluwen zijn voor het foerageren minder gebonden aan de directe omgeving van hun nest dan de huismus; er is een grotere afstand tussen nest en verblijfplaats en er worden minder hoge eisen gesteld aan de inrichting van de omgeving van het nest. Een essentiële voorwaarde is wel voldoende vrije aanvliegruimte tot de verblijfplaats.

VLEERMUIZEN

Van de gewone dwergvleermuis is vooral bij de bomen op de hoek met de Hallseweg en de splitsing van de Domineeskamp en het open veld daar een verhoogde foerageeractiviteit geconstateerd. Een rosse vleermuis is foeragerend waargenomen rondom buurthuis de Wheme. De overige soorten zijn overvliegers. Er zijn geen duidelijke migratie- of vliegroutes in het gebied aangetroffen.

3.4 Vleermuizen

3.4.1 Algemeen

Tijdens het onderzoek zijn in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied de onderstaande vleermuissoorten vastgesteld:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Laatvlieger
- Rosse vleermuis

In het onderzoeksgebied zijn tijdens de veldbezoeken redelijk veel aantallen vleermuizen waargenomen.

Het betrof > 90% de gewone dwergvleermuis. Waarnemingen van laatvlieger (<25 waarnemingen), ruige dwergvleermuis (<10 waarnemingen), en rosse vleermuis (<10 waarnemingen) en gewone grootoorvleermuis (2 waarnemingen) waren zeldzaam. Het betrof hier alleen passages of (kort) foeragerende dieren.

In de volgende paragrafen wordt per soort en functie een toelichting gegeven van de waarnemingen..

3.4.2 Verblijfplaatsen

GEWONE DWERGVLEERMUIS

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort in Nederland. Zowel in stedelijke omgeving als het landelijk gebied wordt de soort vaak aangetroffen.

Winter- en kraamverblijfplaatsen worden veelal in relatief grote spleetvormige ruimtes aangetroffen; spouwmuren zijn daarbij favoriet.

Ook worden ze regelmatig in dakoverstekken en onder de nok- en kantpannen van een kopgevel gevonden.

Voor zomer- en paarverblijven is de gewone dwergvleermuis veel minder kritisch; locaties variëren van relatief kleine ruimtes achter open stootvoegen, achter gevelbetimmering tot achter regenpijpen (lit. 1, 3 en 20).

Tijdens het onderzoek in 2017/2018 zijn de volgende bevindingen ten aanzien van de gewone dwergvleermuis gedaan (figuur 2 en 3 en bijlage 2):

- 1 *kraamverblijfplaats* (in projectwoning).
- 6 *zomerverblijfplaatsen* (waarvan 2 bij de projectwoningen).
- 6 *locaties met paarverblijfplaatsen* (waarvan 2 bij de projectwoningen).

De *kraamverblijfplaats* is gevonden op:

- Domineeskamp 30 (kantpannen op 4 plekken, oostzijde).

Bij dit adres zijn (ten minste) 17 invliegers waargenomen. Gedurende de avond zijn terugkeerders gezien, hetgeen op een kraamverblijf wijst.

De paarverblijven zijn onderscheiden door de baltsende mannetjes te karteren. Deze dieren roepen tijdens de vlucht in de nabijheid van de paarverblijfplaatsen om vrouwtjes naar het verblijf te lokken.

Het achterhalen van de verblijfplaatsen op woningniveau is zeer tijdrovend en voor het bepalen van de functie van de gebouwen niet belangrijk. Op basis van het gedrag is in het veld bepaald dat de verblijfplaatsen in de onderzochte gebouwen zitten. In de meeste gevallen betreft het de ruimte onder de kantpannen aan de kopse kant van de gebouwen.

Op de locaties waar een gedeelte van het paarterritorium de projectwoningen raakt, wordt er zorgvuldigheidshalve van uitgegaan dat het paarverblijf in de projectwoningen aanwezig is.

Er zijn geen aanwijzingen dat de gebouwen als (massa)winterverblijf worden gebruikt.

Omdat (vorstvrije) paarplekken ook als tijdelijk winterverblijf of als winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kunnen individuele winterverblijven niet worden uitgesloten.

Op locaties met kraamverblijfplaatsen kunnen meerdere dieren overwinteren.

RUIGE DWERGVLEERMUIS

Ruige dwergvleermuizen gebruiken meerdere typen verblijfplaatsen en verhuizen regelmatig. Er zijn verblijfplaatsen bekend in zowel bomen als gebouwen. Bomen met veel holten en loszittend schors in de nabijheid van water hebben een grote aantrekkingskracht op deze soort.

Er zijn slechts enkele kraamverblijfplaatsen in Nederland bekend.

In de zomer worden vooral individuele dieren aangetroffen. De mannetjes roepen de vrouwtjes vanuit de paarplek, zodat deze locatie nauwkeurig is te bepalen (lit. 1, 3 en 20).

De ruige dwergvleermuis is slechts een paar keer kort in het onderzoeksgebied waargenomen. Verblijfplaatsen van deze soort kunnen worden uitgesloten in het onderzoeksgebied.

GEWONE GROOTOORVLEERMUIS De lichtschuwe, heimelijke, gewone grootoorvleermuis heeft verblijfplaatsen in gebouwen en in bomen. Daarbij moet met name gedacht worden aan kerkzolders, (woon)boerderijen, molens, watermolens en spechtengaten. Eengezinswoningen worden zelden gebruikt (lit. 1, 3 en 20).

Bij de analyse van de opnamen blijkt deze soort 2x te zijn geregistreerd. Mogelijk betreft het een exemplaren die uit landgoed Leusveld afkomstig zijn. De soort heeft geen binding met de projectwoningen.

LAATVLIAGER De warmte-minnende laatvliager is een uitgesproken gebouwbewonende soort. Deze soort mijdt (in tegenstelling tot de gewone dwergvleermuis) de dichtbebouwde wijken. Zomer- en winterverblijven bevinden zich in nauwsluitende ruimten, zoals onder dakpannen, in ventilatieschachten, dilatatievoegen e.d. (lit. 1, 3 en 20). De laatvliager is uitermate kwetsbaar vanwege de lage reproductiesnelheid en de hoge mate van trouw aan het kraamverblijf. Standaardvleermuiskasten worden nauwelijks gebruikt (lit. 1, 3 en 20). De laatvliager is af en toe in het plangebied waargenomen. Verblijfplaatsen van deze soort kunnen worden uitgesloten.

ROSSE VLEERMUIS Deze mobiele vleermuis, een uitgesproken boombewonende soort van met name spechtengaten, wordt in de zomer heel soms in gebouwen of onder bruggen aangetroffen. De rosse vleermuis is op de dagverblijfplaatsen lichtschuw (lit. 1, 3 en 20).

De rosse vleermuizen zijn slechts passerend gehoord. Het betreft zeer waarschijnlijk exemplaren die uit landgoed Leusveld of landgoed Voorstonden afkomstig zijn. Hier zijn diverse verblijfplaatsen van de soort bekend uit de literatuur (NDFF en Natuurdatabank van NM).

3.5 Huismus

3.5.1 Algemeen

De huismus is een soort die broedt in door mensen gecreëerde habitats. Deze (semi-)koloniebroeder broedt vaak in overstekken van woningen en gebouwen, onder dakpannen, maar natuurlijk ook in geschikte (geschakelde) nestkasten.

Soms zijn de nesten zelf gezien, in andere gevallen is de nestlocatie vastgesteld aan de hand van het gedrag van de dieren. Zo is het

aanvliegen met voer of nestmateriaal, parende mussen of de aanwezigheid van nog niet vliegvlugge jongen een duidelijke indicatie voor de aanwezigheid van een nest.

3.5.2 Nesten

In het totaal zijn 17 territoria/nesten van de huismus vastgesteld waarvan 9 in de projectwoningen.

3.6 Gierzwaluw

3.6.1 Algemeen

Gierzwaluwen broeden in door mensen gecreëerde habitats. In Nederland wordt deze (semi-)koloniebroeder vooral onder pannendaken en in overstekken aangetroffen. In verband met het uitvliegen, de vogels laten zich naar beneden vallen, oefenen huizen met steile daken of hoekwoningen met blinde muren een grote aantrekkingskracht op de soort uit.

3.6.2 Nesten

Er is 1 nest aangetroffen in een projectwoning.

Boven het onderzoeksgebied foerageerden enkele gierzwaluwen. Het gemiddeld aantal (1-2) laagvliegende gierende exemplaren in het onderzoeksgebied komt aardig overeen met het rekenkundige gemiddelde van het aantal aanwezige nesten, zodat er wordt uitgegaan van 1 nest van gierzwaluw in de projectwoningen.

Datum	Laagvliegers		Nesten	Deelgebied
	gem.	max.		
14-06-2017	0	0	0	Complex 1402
06-06-2018*	2	2	1	Complex 1402
13-06-2018	0	0	0	Complex 1402
03-07-2018	0	0	0	Complex 1402
14-06-2017	0	0	0	Complex 1401
06-06-2018*	0	0	0	Complex 1401
13-06-2018	0	0	0	Complex 1401
03-07-2018	0	0	0	Complex 1401

Tabel 4 waarnemingen gierzwaluw

*tijdens onderzoek Huismus

3.7 Overige groepen

3.7.1 Huiszwaluw en spreeuw

Bij de projectwoningen aan de Domineeskamp 1, 3, 5 en 7 bevinden zich 12 (bewoonde) nesten van de *huiszwaluw* onder het dakoverstek. Ook in de directe omgeving zijn nog diverse nesten gevonden. In totaal zijn 24 bezette nesten van de huiszwaluw vastgesteld. Het dorp Hall is dus een belangrijk bolwerk voor de soort.

Deze kwetsbare (semi-)koloniebroeder broedt in Nederland vrijwel alleen onder witte (en zeer lichtgeel) geschilderde dakoverstekken e.d. Hier bouwt de huiszwaluw half-bolvormige nesten van klei of leem (lit. 25).

3.7.2 Spreeuw

Bij Domineeskamp 32 is 1 nest van *spreeuw* aangetroffen.

Deze holtebroeder nestelt o.a. onder dakpannen, spechtengaten en nestkasten, spreeuwenpotten e.d.

3.7.3 Algemene broedvogels

In de tuintjes en in het groen rondom de woningen is geschikt broedhabitat aanwezig voor algemene beschermde broedvogels als mezen, merel, roodborst en winterkoning. Daarnaast kunnen er kauwtjes broeden in aanwezige schoorstenen.

Figuur 2 Verblijfplaatsen aangetroffen beschermde soorten Domineeskamp (complex 1402)

Figuur 3 Verblijfplaatsen aangetroffen beschermde soorten Domineeskamp (complex 1401)

4 Uitgebreide conclusie

Ten behoeve van het voorgenomen groot onderhoud; dak-/gootvervanging, spouw na-isoleren, nieuwe kozijnen, voegwerk (complex 1402) en de sloop van een viertal woningen (complex 1401) is in 2017 en 2018 nader onderzoek verricht naar de aanwezigheid van beschermde soorten.

In de onderstaande paragrafen is een overzicht gegeven van de aanwezigheid van de aangetroffen beschermde verblijfplaatsen en de consequenties in het geval van groot onderhoud en sloop.

4.1 Gebiedsbescherming

Het projectgebied ligt op enige afstand (§ 3.1) van zowel Natura 2000-gebied Landgoederen Brummen als van gebieden aangewezen binnen het Gelders natuurnetwerk en Groene Ontwikkelzone. Mogelijke effecten van groot onderhoud en sloop aan de woning zouden kunnen zitten in verstoring door licht, geluid, trillingen of zijn optisch van aard. Gezien de zéér beperkte uitstraling van de werkzaamheden en aanwezigheid van andere bebouwing tussen werkzaamheden en beschermde gebieden, zijn effecten op genoemde gebieden uit te sluiten.

4.2 Vleermuizen

In de onderzochte projectwoningen is 1 kraamverblijfplaats, 2 zomerverblijven en 2 locaties met paarverblijven van de gewone *dwergvleermuis* aangetroffen.

Met de onderzoeksinspanning, zoals die in het Vleermuisprotocol is voorgeschreven, is niet met zekerheid aan te geven in welke woningen de paarverblijven zich bevinden. Op basis van jarenlange ervaring wordt ingeschat dat de grootste kans is dat deze verblijfplaatsen op de kopgevel aanwezig zijn. Dat de exacte verblijfplaats niet bekend is, maakt voor de wetgeving geen verschil.

Er zijn geen (essentiële) foerageergebieden, vlieg- en migratieroutes in het projectgebied vastgesteld waardoor effecten hierop uitgesloten kunnen worden.

Omdat de verblijven in de projectwoningen zijn vastgesteld, dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden verleend voordat de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

De *laatvlieger*, *rosse vleermuis*, *gewone grootoorvleermuis* en *ruige dwergvleermuis* zijn alleen af en toe foeragerend of overvliegend in en in de nabijheid van het onderzoeksgebied aangetroffen. Effecten van de voorgenomen activiteiten op de kwaliteit of kwantiteit van het foerageergebied zijn uitgesloten.

Voor deze soorten is dan ook geen ontheffing Wet natuurbescherming nodig.

4.3 Huismus

In het totaal zijn 17 nesten tijdens het onderzoek vastgesteld, hiervan zijn 9 nesten van huismussen in de projectwoningen aangetroffen. In vergelijking met de gegevens over dichtheden aan huismussen De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en met de voorgenomen werkzaamheden wordt artikel 3.1 lid 2, 4 en 5 (verstoring en vernietiging nestplaats) van de Wet natuurbescherming overtreden. *Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen.*

4.4 Gierzwaluw

Bij dit onderzoek is vastgesteld dat er 1 gierzwaluwnest in een projectwoning aanwezig is. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en met de voorgenomen werkzaamheden wordt artikel 3.1 lid 2, 4 en 5 (verstoring en vernietiging nestplaats) van de Wet natuurbescherming overtreden. *Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen.*

4.5 Overige groepen

4.5.1 Huiszwaluw

Bij de projectwoningen aan de Domineeskamp (complex 1401) zijn 12 nesten van huiszwaluwen aangetroffen. De nesten van huiszwaluw zijn jaarrond beschermd (categorie 5). Doordat het hier gaat om een groot aantal nesten en alternatieven in de directe omgeving beperkt (of al bezet) zijn kan gesproken worden over ecologisch zwaarwegende redenen. *Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen.*

4.5.2 Algemene broedvogels

In de projectwoningen aan de Domineeskamp is één nest van spreeuwen aangetroffen. De nesten van de spreeuw zijn niet-jaarrond beschermd. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart-15 augustus) uitgevoerd worden en /of de potentiële nestplaatsen vóór het broedseizoen afgesloten worden, wordt met de voorgenomen werkzaamheden artikel 3.1 lid 2, 4 en 5 (verstoring en vernietiging nestplaats) van de Wet natuurbescherming niet overtreden. *Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd hoeft voor de spreeuw geen ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen mits onder genoemde stringente voorwaarden gewerkt wordt.*

Rond de woningen (in tuinen, nestkasten, schoorstenen) kunnen algemene beschermde broedvogels voorkomen. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart-15

augustus) uitgevoerd worden en/of de potentiële nestplaatsen vóór het broedseizoen afgesloten worden of op andere wijze ongeschikt worden gemaakt, wordt met de voorgenomen werkzaamheden artikel 3.1 lid 2, 4 en 5 (verstoring en vernietiging nestplaats) van de Wet natuurbescherming niet overtreden.

Achtergrondinformatie

1. <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=6&id=n2k58>
2. Atlas van de Nederlandse vleermuizen
Onderzoek naar de verspreiding en ecologie
Onder redactie van H. Limpens, K. Mostert en W. Bongers
3. Dietz, C., O. von Helversen en D. Nill, 2011
Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika
De Fontein/Tirion Natuur, Utrecht
4. Gegevensautoriteit Natuur (GaN) in samenwerking met het
Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereeniging,
Vleermuisprotocol 2017
5. Mörzer Bruijns, M.F., september 1961
De dichtheid van broedvogelbevolkingen in bebouwde kommen
De Levende Natuur, jaargang 64, nummer 9 (blz. 193-199)
6. Mentink, P., november 1980
Een doodgewone vogel
Doctoraalscriptie ethologie aan de Landbouwhogeschool te
Wageningen naar huismussen
7. Heij, K. en J. Vos, 2016
De huismus
8. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014
Soortenstandaard gewone dwergvleermuis, *Pipistrellus pipistrellus*,
versie 2.0
9. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014
Soortenstandaard ruige dwergvleermuis, *Pipistrellus nathusii*,
versie 2.0
10. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014
Soortenstandaard rosse vleermuis, *Nyctalus noctula*, versie 2.0
11. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014
Soortenstandaard gewone grootoorvleermuis, *Plecotus auritus*,
versie 2.0
12. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014
Soortenstandaard huismus, *Passer domesticus*, versie 2.0
13. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014
Soortenstandaard gierzwaluw, *Apus apus*, versie 2.0
14. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument gewone dwergvleermuis,
Pipistrellus pipistrellus, versie 1.0
15. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument ruige dwergvleermuis,
Pipistrellus nathusii, versie 1.0
16. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument gewone grootoor,
Plecotus auritus, versie 1.0
17. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument rosse vleermuis,
Nyctalus noctula, versie 1.0
18. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument huismus,
Passer domesticus, versie 1.0
19. BIJ12, juli 2017, Kennisdocument gierzwaluw,
Apus apus, versie 1.0
20. Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanter en
J.C. Buys, 2016
Atlas van de Nederlandse Zoogdieren
21. Sachteleben, J. en O. von Helversen, 2006
Songflight behaviour en mating system of the pipistrelle bat in an
urban habitat
Acta Chiropterologica 8 (2) 391-401

22. Jahelková, H. en I. Horáček, 2011
Mating System of a Migratory bat, *Nathusius Pipistrelle*: Different Male Strategies
Acta Chiropterologica 13 (1) 123-137
23. Zoogdierverseniging, 2014
Cursusmap Vleermuizen en planologie
24. Diepenbeek, A. van & P. Twisk, 2014
Veldgids Europese Zoogdieren
KNNV-Uitgeverij
25. Hustings, F. en J. Vergeer, 2002
Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000
KNNV-Uitgeverij / Sovon
26. Harxen, R. van & P. Stroeken, 2011
De Steenuil
KNNV-Uitgeverij
27. Adams, A.M., et al., 2012
Do you hear what I hear? Implications of detector selection for acoustic monitoring of bats
Methods in Ecology and Evolution

BIJLAGEN

1 Deelgebieden

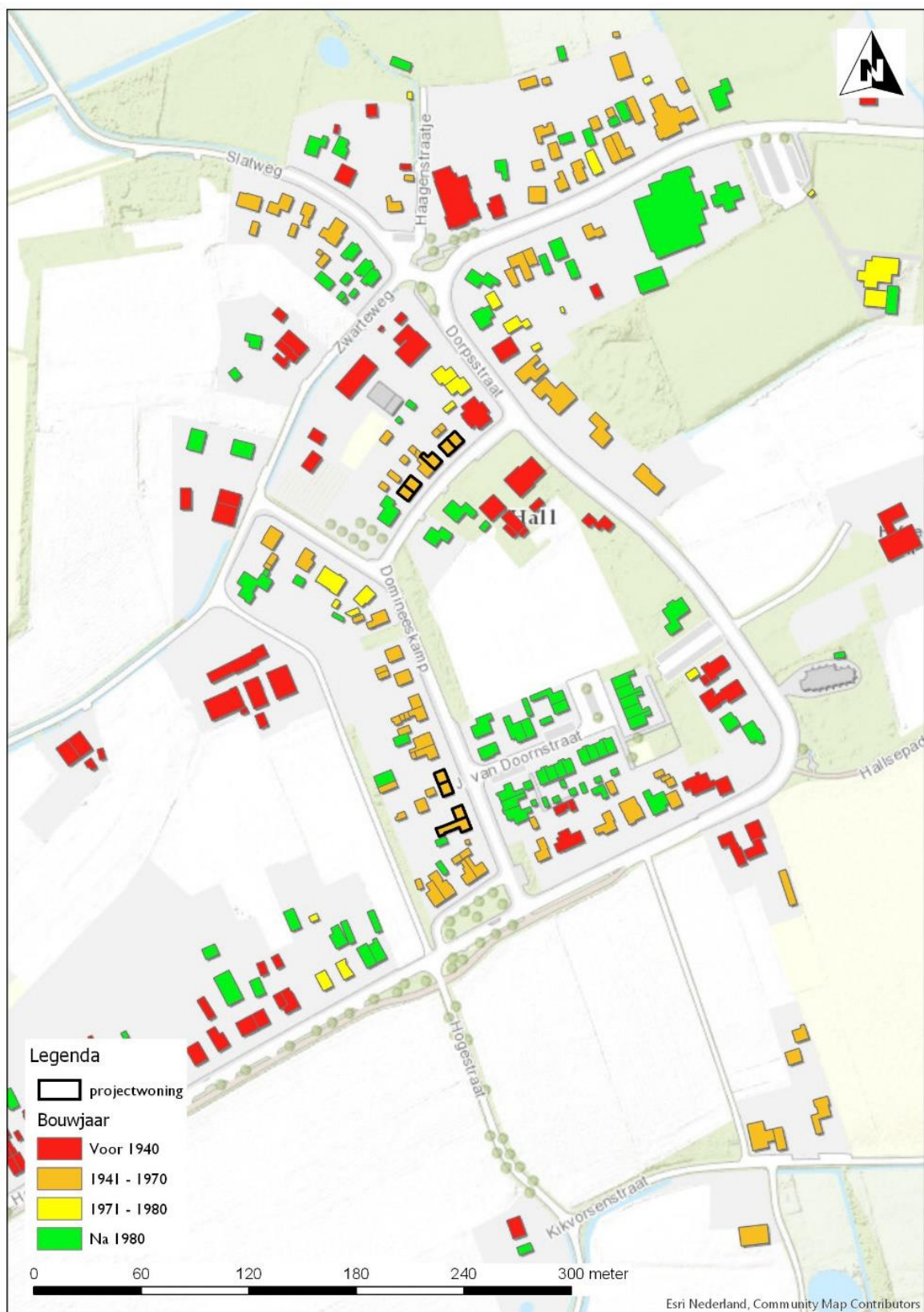

2 Waarnemingen

Complex code	Woonplaats	Straat	Huisnummer	Postcode	Huisnummer	Gierzwaluw	Huiszwaluw	Vleermuis kraamverblijf	Vleermuis kraamverblijf soort	Vleermuis paarverblijf	Vleermuis paarverblijf soort	Vleermuis zomerverblijf	Vleermuis zomerverblijf soort	Vleermuis winterverblijf	Vleermuis winterverblijf soort
1401/1402	Hall	Domineeskamp	1	6964AG	1		1			1	gd	1	gd		
1401/1402	Hall	Domineeskamp	3	6964AG			3			x		1	gd		
1401/1402	Hall	Domineeskamp	5	6964AG	1		4			x					
1401/1402	Hall	Domineeskamp	7	6964AG	1		4			x					
1401/1402	Hall	Domineeskamp	30	6964AH	1			1	gd	x					
1401/1402	Hall	Domineeskamp	32	6964AH	1	1				1	gd				
1401/1402	Hall	Domineeskamp	34	6964AH	2					x					
1401/1402	Hall	Domineeskamp	38	6964AH	2					x					

1 = verblijfplaats; x = betreft meerdere huizen binnen een paarterritorium dat willekeurig is toegerekend naar een woning in tabel opgenomen als '1'; gd = gewone dwergvleermuis.

3 Bouwjaren projectwoningen e.o.

4 Energielabel

5 Wettelijk kader algemeen

De bescherming van inheemse (van nature in Nederland voorkomende) in het wild levende planten- en diersoorten is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en de Boswet.

Doelstelling van de Wet natuurbescherming is de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten en dieren te waarborgen. De wet gaat uit van het 'nee, tenzij ...'-principe. Beschermen staat voorop en ingrijpen is een uitzondering.

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingscategorieën:

- Soorten van de Europese Vogelrichtlijn.
- Soorten van de Europese Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn.
- Nationaal beschermde soorten.

Voor alle soorten in Nederland geldt de zorgplicht.

Toetsing van projecten bij ruimtelijke ingrepen vindt plaats volgens het stroomschema op de volgende pagina.

Een vrijstelling van de ontheffingsplicht (stap 3 in het stroomschema) kan van toepassing zijn mits gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes zijn geldig in het kader van bestendig beheer en onderhoud dat geen wezenlijke invloed heeft op beschermde soorten.

In het geval van ruimtelijke ingrepen kan voor matig soorten, indien de werkzaamheden niet conform een goedgekeurde gedragscode worden uitgevoerd, een ontheffing aangevraagd worden als de activiteit de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar brengt.

De activiteit dient een in de wet gedefinieerd belang te dienen.

1.3 Stappenplan soortenbescherming

*Stappenplan soortenbescherming
(uit Brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van Economische Zaken)*

Diepesteeg 4 6994 CD De Steeg

telefoon 026 3514174

info@looplan.nl

www.looplan.nl

KvK 61001015